

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/59/2020
Identifikačné číslo spisu:	2215219174
Dátum vydania rozhodnutia:	30.03.2022
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2215219174.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom Hodžova 11, 010 11 Žilina, IČO: 31 575 951, proti žalovanej: N. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. XXX, o zaplatenie 4 992,94 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 5 C 572/2015-81, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 19. júna 2019 pod č. k. 23 Co 186/2018-108, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e v napadnutej časti výrok II. rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 19. júna 2019 sp. zn. 23 Co 186/2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa žalobou doručenou okresnému súdu dňa 13.11.2015 domáhala vydania platobného rozkazu, ktorým by súd zaviazal žalovanú na zaplatenie pohľadávky 4 992,94 € s príslušenstvom, ako aj trov konania na tom právnom základe, že medzi účastníkmi konania bola uzavretá dňa 11.07.2012 úverová zmluva pod č. XXXXXXXXX, ktorej neoddeliteľnou súčasťou sa stali aj úverové podmienky. Na základe tejto úverovej zmluvy bol žalovanej poskytnutý úver vo výške 5 000,-€ s dojednanými mesačnými anuitnými splátkami so splatnosťou celého úverového rámca do 15.07.2022. Žalovaná mala uhradiť dlh vo výške 7,60 €. Nedoplatok predstavoval na úverovej istine 4 992,94 €, úroky 254,56 €, sankčné, úroky z omeškania 2,92 € a poplatky 67,96 €.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom vo výroku I. rozhodol tak, že žalobu vo zvyšku zaplatenia úrokov a poplatkov z istiny zamietol. Vo výroku II. rozhodol o náhrade trov konania tak, že žalobkyni sa priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 90,20 %. Vo výroku III. rozhodol tak, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku v samostatnom uznesení.

3. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie po právnej stránke odôvodnil aplikáciou § 52 ods. 1 až 4, § 53 ods. 1, 5 a 9, § 54 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o úvere zo dňa 11.07.2012 (ďalej len „OZ“), § 2 písm. a) až d), § 9 a § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o

úvere zo dňa 11.07.2012 (ďalej len „ZoSÚ“) a vecne tým, že východiskom spotrebiteľskej ochrany je postulát, podľa ktorého sa spotrebiteľ ocitá, vo fakticky nerovnom postavení s profesionálnym dodávateľom, a to s ohľadom na okolnosti za ktorých dochádza ku kontraktácii, s ohľadom na väčšiu profesionálnu skúsenosť predávajúceho, lepšiu znalosť práva a ľahšiu dostupnosť právnych služieb a konečne so zreteľom na možnosť stanovovať zmluvné podmienky jednostranne cestou formulárových zmlúv. pre takéto vzťahy je charakteristické, že podnet ku zmluvnému jedinou pochádza z pravidla od dodávateľa, pričom spotrebiteľ nie je na zmluvné dojednanie pripravený, pri kontraktácii je využívaný moment prekvapenia a neskúsenosť spotrebiteľa. Spoločným znakom tejto novej kogentnej právnej úpravy je teda snaha cestou práva, vyrovnať túto faktickú nerovnosť a to formou obmedzenia autonómie vôle. Základným princípom spotrebiteľských zmlúv je, že nesmú obsahovať neprijateľnú podmienku, a teda ustanovenie, ktoré spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán, v neprospech spotrebiteľa a to pod sankciou absolútnej neplatnosti takejto podmienky. Značnú nerovnováhu možno vysvetľovať ako právne postavenie spotrebiteľa, ktoré mu nedovoľuje alebo značne obmedzuje uplatňovanie nárokov prostredníctvom, ktorých sa domáha riadneho plnenia zo zmluvy, návrhy, už prijatého plneniam, alebo ktoré sa týkali možnosti odstúpenia od zmluvy. Neplatnosť takejto podmienky nespôsobuje neplatnosť celej zmluvy, pokiaľ túto podmienku možno oddeliť od ostatných častí zmluvy.

4. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 19.06.2019 pod č. k. 23 Co 186/2018 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni 254,56 eur a 2,92 eur do 3 dní po právoplatnosti rozsudku. V časti zaplataenia a úroku 15,90 % z nezaplatenej istiny 4 992,94 eur od 03.01.2013 do zaplataenia v časti úroku z omeškania 8,75 % nezaplatenej istiny 4 992,94 eur z nezaplatených úrokov 254,56 eur od 03.01.2013 do zaplataenia rozsudok v časti zamietnutia potvrdil. Žalobkyni priznal právo na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v plnej výške.

Odvolací súd uviedol, že ak dohodnutá konštrukcia indikuje neprimeraný nárast dlhu, zákonite sa natíska otázka povinnosti vykonania súdnej kontroly prijateľnosti takejto dohody (úrokov popri úrokoch z omeškania a ďalších sankciách). Ak by takejto dohody nebolo, zákon by umožňoval žalobkyni uplatniť po splatnosti sankcie úroky z omeškania pri pravidle o administratívnom strope na celkové sankcie zakotvenom v § 3a nar. vlády 87/1995 Z. z. Je evidentné, že úroky popri úrokoch z omeškania sú nielen odklonom od zákona v neprospech žalovanej ale vo svojich dôsledkoch odporujú aj kogentnému zákonnému pravidlu. Uplatnený úrok prevyšuje úrok z omeškania a problematická klauzula o úrokoch popri úrokoch z omeškania (po splatnosti) prima facie potenciálne umožňuje navýšenie dlhu nad výšku poskytnutého úveru v rozpore s ust. § 3a ods. 3 nar. vl. 87/1995 Z.z.

Ďalej uviedol, že od každého veriteľa konajúceho s odbornou starostlivosťou sa očakáva, že cenu za úver zjednáva na úverové obdobie do splatnosti pohľadávky. Preto práve cena za úver za úverové obdobie do splatnosti úveru vyjadruje cenu úveru a je teda pojmovo jednoznačne odlíšiteľná od sankcií za omeškanie s plnením dlhu spotrebiteľa. Pre prípad omeškania nie inštitút ceny úveru ale inštitúty rôznych sankcií za neplnenie povinnosti riešia krízu spojenú s omeškaním. Predčasné zosplatenie úveru predstavuje vo svojej povahe jednostranný sankčný právny inštitút, ktorý umožňuje veriteľovi zmenou záväzku požadovať jednorazové, okamžité vrátenie celej požičanej istiny. Teda podstatný rozdiel stavu výhody splátok a stavu jednorazového zosplatenia úveru spočíva v tom, že veriteľ nemá nárok a spotrebiteľ nemá povinnosť vrátiť celú požičanú sumu naraz. Splácanie úveru v splátkach teda na strane veriteľa vyvoláva stav absencie požičanej sumy istiny, ktorá sa iba postupne (v splátkach) vracia a spláca a za tento stav nedostatku a úverovania patrí veriteľovi úrok. Úrok preto predstavuje jednoducho povedané cenu peňazí v zmysle ceny obetovanej príležitosti veriteľa, ktorý tým, že nemá istinu úveru k dispozícii, nemôže s touto nakladať a produkovať zisk. Absentujúci zisk pokrýva veriteľovi práve úrok splácaný spolu v rámci splátky úveru v režime dojednaného záväzku. Tento stav tzv. výhody splátok je obvyklý a od nepamäti justifikuje nárok dodávateľa na úroky ako cenu dočasne obetovaných peňazí, ktorých dispozície sa veriteľ zbavuje v záujme získania budúcich úžitkov v podobe kapitalizovanej odplaty získanej za celé obdobie postupného splácania úveru, a teda výhody splátok. Iný stav je však príznačný pre predčasné a mimoriadne zosplatenie úveru, kde veriteľovi vzniká nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatenia úveru. V tomto prípade svojim právnym úkonom veriteľ navodzuje stav, v ktorom má právo získať okamžite späť celú

sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru, a tým obmedzenie obchodovania s peniazmi, ktoré už dlžník nemá právo vrátiť v režime výhody splátok. Práve v tomto kruciálnom rozdiel spočíva ekonomická podstata straty nároku veriteľa na úroky za požičanie peňažných prostriedkov od spotrebiteľa. Logicky tak nastupuje stav, v ktorom by mal mať veriteľ záujem a vyvinúť úsilie smerujúce k skorému vráteniu peňažných prostriedkov a právny poriadok mu po mimoriadnom zosplatnení úveru poskytuje viaceré právne prostriedky vymožená jednorazovo zosplatnenej pohľadávky (úveru). Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekomformný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil. De facto by išlo o právny stav, podľa ktorého by sa popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo však spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku. Súd takýto stav v žiadnom prípade nemôže pripustiť, lebo by toleroval založenie hrubej nadvlády dodávateľa voči spotrebiteľovi, a to navyše za stavu, že veriteľ si môže nárokovať a môže sa domôcť jednorazového vrátenia peňažných prostriedkov z majetku spotrebiteľa a nemusí trpieť nijaké obmedzenia užívania svojho majetku podľa uzavretej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Ak by navyše odvolací súd takúto zmenu justifikoval, podporil by nielen hrubú nadvládu veriteľa, ale zároveň by podporoval aj stav, v ktorom veriteľ nie je nútený vymáhať svoju pohľadávku a odplatné úroky mu majú nahradiť stav jeho potenciálnej nečinnosti, resp. stav nespôsobilosti spotrebiteľa vrátiť požičanú istinu jednorazovo. Takéto konanie veriteľa však nepožíva v slovenskom právnom poriadku nijakú právnu ochranu a ani preto niet titulu na inkasovanie odplatných úrokov. Uvedenou úvahou sa odvolací súd prirodzene dostáva aj v poradí k ďalšiemu zásadnému záveru, spočívajúcemu v skutočnosti, že keďže jednorazovým zosplatnením vzniká spotrebiteľovi povinnosť jednorazovo vrátiť sumu požičaného úveru, navýšenú o kapitalizované úroky ku dňu zosplatnenia a počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru. S protiprávnym stavom sa prirodzene spájajú výhradne sankcie, keďže spotrebiteľ je v omeškaní s vrátením uvedenej sumy. Naopak s protiprávnym stavom sa nikdy nebudú spájať odplatné plnenia, ktoré sa spájajú len so stavom *lege artis*, a teda stavom oprávneného držania peňažných prostriedkov podľa podmienok spotrebiteľskej zmluvy. Ak napriek tomu existuje zmluvná úprava, ktorá s protiprávnym stavom stotožňuje aj odplatné nároky patriace len v právne súladnom stave, je táto právna úprava na škodu spotrebiteľa neprijateľne odchylná od zákona, čo zmluvnú podmienku podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, resp. podľa § 53 ods. 1 a 5 Občianskeho zákonníka robí absolútne neplatnou. Povedané inak v protiprávnom stave patria zmluvným stranám len sankcie a na tento účel je kogentným určujúcim pravidlom § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 a § 3a nar. vl. 87/1995 Z. z. Ak by sa žalobkyňa odplatných plnení napriek vyššie uvedenému výkladu neplatnosti dojednania dovoľovala aj v čase po jednostrannom mimoriadnom zosplatnení úveru, neprešli by tieto nároky testom citovaných ustanovení OZ a nar. vl. alternatívne (podľa povahy zmluvnej úpravy) subsidiárne ani testom § 53 ods. 4 písm. k) Občianskeho zákonníka.

Podľa odvolacieho súdu úroky za poskytnutie úveru sa na rozdiel od odplaty za akúkoľvek inú odplatnú službu či kúpu tovaru odlišujú tým, že plynutím času narastajú (cena za poskytnutú službu narastá). Dohoda o platení úrokov za úver aj po splatnosti spôsobuje, že takéto úroky v skutočnosti navyšujú cenu za užívanie finančných prostriedkov za obdobie do dohodnutej alebo predčasne vyvolanej doby splatnosti a zneisťujú sankčný mechanizmus úrokov z omeškania. Takto dochádza k obchádzaniu inštitútu iného plnenia na účely aplikácie § 3a ods. 2 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia OZ.

Z dôvodov vysvetlených a uvedených vyššie, dohoda, podľa ktorej má spotrebiteľ popri úrokoch z omeškania prípadne ďalších sankciách platiť po splatnosti pohľadávky aj úroky za poskytnutie úveru do splatenia úveru spôsobuje značnú nerovnováhu ku škode spotrebiteľa, predstavuje značné zhoršenie postavenia spotrebiteľa oproti zákonnému pravidlu, ktoré chráni spotrebiteľa v úverových vzťahoch pred nadmerným navýšením dlhu oproti výške úveru. Je nepravdepodobné, že by spotrebiteľ takúto dohodu individuálne vyjednal s dodávateľom, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne (C-

415/2011, AZIZ). Zákon reguluje úroky za úver bez časovej úpravy a preto dohoda o takýchto úrokoch je odklonom od dispozitívnej úpravy a je nielen v neprospech spotrebiteľa, ale vyvoláva hrubú nerovnováhu v neprospech slabšej zmluvnej strany. Navyše sa takáto dohoda dostáva do rozporu aj s ustanovením § 3a vl. n. 87/1995 Z. z. Treba hovoriť o neplatnosti takejto dohody (o úrokoch popri úrokoch z omeškania) pre rozpor so zákonom (§ 39 a § 52 ods. 2 v spojení s § 517 ods. 2 OZ).

Z uvedených dôvodov odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti úroku 15,90 % ročne z nezaplatennej istiny vo výške 4 992,94 eura od 3.1.2013 do zaplatenia a úroku z omeškania o výške 8,75 % ročne z nezaplatených úrokov 254,56 eura od 03.01.2013 do zaplatenia, t. j. vo výroku I., ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá, a to podľa § 387 ods. 1 CSP. V časti kapitalizovaného úroku 254,56 eura vzniknutého do dátumu predčasnej splatnosti úveru a kapitalizovaného úroku z omeškania 2,92 eura odvolací súd v súlade s § 388 CSP zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobe v tejto časti vyhovel.

5. Proti výroku II. rozsudku odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa nároku na zmluvný úrok (o zaplatenie zmluvného úroku 15,9 % ročne z nezaplatennej istiny 4 992,94 € od 03.01.2013 do zaplatenia), žalobkyňa podala dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, uviedla, že rozhodnutie krajského súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci s tým, že tvrdenie prvostupňového ako aj odvolacieho súdu neobstoí, keďže neobstoja argumenty uvádzané ako dôvody takéhoto právneho názoru a na ňom založeného súdneho rozhodnutia. Podľa jeho názoru uvedené vyplýva z dohody o úrokoch, absencie právnej úpravy obmedzujúcej nárok veriteľa na zmluvný úrok momentom zosplatnenia dlhu ako aj negatívnych dôsledkov odopretia nárokov veriteľa na úrok po zosplatnení dlhu. V dovolaní podrobne rozobral nesprávnosť dôvodov okresného aj krajského súdu a uviedol rozhodovaciu prax českých súdov. Z uvedených dôvodov žalobkyňa považovala rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj prvoinštančného súdu v dovolaní napadnutej časti zmluvného úroku po zosplatnení celej zostávajúcej istiny úveru za nesprávne. Žiadala rozhodnutia súdov oboch inštancií v dovolaní napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť v zrušenom rozsahu súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Žalovaná nevyužila právo vyjadriť sa k dovolaniu.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalobkyňa, v neprospech, ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b) CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) pričom dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné a preto je potrebné dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť v potvrdzujúcom výroku, ktorým bola žaloba v časti uplatneného zmluvného úroku vo výške 15,90 % ročne zo sumy 4 992,94 € od 03. januára 2013 do zaplatenia zamietnutá (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 CSP).

8. Dovolateľka vyvodzovala prípustnosť (i opodstatnenosť) podaného dovolania na základe ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP v zmysle, ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá dovolacím súdom doteraz vyriešená nebola.

9. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania (8 Cdo 9/2019, 9 Cdo 24/2020). V posudzovanej veci žalobkyňa v dovolaní zákonom zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku.

10. Pre vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 432 CSP v súlade so zákonom platí, že ustanovenie § 432 ods. 2 CSP nemôže byť posudzované izolovane, ale v spojení s ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Uvedené znamená, že pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 CSP dovolateľ kvalifikovane zastúpený advokátom uvedie právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizuje ako podľa jeho názoru má odvolací súd konkrétnu právnu otázku správne vyriešiť a zároveň ak má byť dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b), musí dovolateľ špecifikovať

otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená nebola. Iba ak sú všetky uvedené kumulatívne podmienky splnené, môže dovolací súd pristúpiť k skúmaniu prípustnosti (a následne dôvodnosti) podaného dovolania. Ak tieto podmienky splnené nie sú, dovolací súd dovolanie odmietne podľa ustanovenia § 447 písm. f) CSP.

11. Dovolací súd pritom uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je daná len vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená ešte nebola. Naopak prípustnosť z dovolania nezakladá všeobecnú nespokojnosť dovolateľa s rozhodnutím odvolacieho súdu (resp. jeho právnymi závermi) alebo všeobecné tvrdenie dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je správne. Žalobkyňa videla otázku, ktorá dovolacím súdom ešte riešená nebola vo vzťahu k právnej otázke podľa, ktorej v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

12. Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však je možné zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadväzovali. Žalobkyňa v dovolaní poukázala na viaceré rozhodnutia krajských súdov, ktoré zdieľali jej názor na zmluvné úroky po zosplatnení úveru ako aj rozhodovaciu prax českých súdov, kedy podľa názoru žalobkyne tvrdenie prvostupňového i odvolacieho súdu, že po zosplatnení úveru veriteľovi už neprislúcha nárok na odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky neobstojí, keďže v uvádzaných rozhodnutiach odvolacích súdov už táto právna otázka bola opakovane vyriešená tak, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok zistený vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

13. Predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie, či v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi naďalej patrí zmluvne dohodnutý úrok z istiny alebo má právo požadovať len úroky z omeškania. Podľa názoru odvolacieho súdu, veriteľovi nárok na úrok z úveru po jeho zosplatnení už nepatrí, a preto sa veriteľ môže od dlžníka domáhať popri plnení istiny už len úrokov z omeškania vo výške stanovenej všeobecne záväzným právnym predpisom. Dovolateľka tomuto názoru oponovala a tvrdila, že veriteľovi po zosplatnení úveru nárok na zaplatenie zmluvne dohodnutých úrokov nezaniká a za obdobie po zosplatnení úveru má právo v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru na zmluvný úrok z istiny vo výške, akú pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

14. Vo vzťahu k nastolenej právnej otázke je nevyhnutné poznamenať, že v čase rozhodnutia dovolacieho súdu o podanom dovolaní v danej veci táto otázka už bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená, a to v uznesení zo 16. júna 2020 sp. zn. 5 Cdo 42/2020, ktoré napokon bolo prijaté v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 1/2021 pod č. 5. Právna veta z tohto rozhodnutia znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok zistený vo výške akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

14.1. Dovolací súd v tomto smere tiež poukazuje na body 15. až 18. odôvodnenia tohto rozhodnutia: „Z odôvodnenia vyplýva právny záver, že dohodnutie úrokov je podstatnou náležitosťou zmluvy o úvere, t. j. zmluva o úvere teda nemôže byť dohodnutá ako bezúročná (§ 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka), a že pri spotrebiteľských úveroch je jednou z povinných náležitostí úverovej zmluvy uvedenie doby jej trvania (§ 9 ods. 2 písm. d) Zákona o spotrebiteľských úveroch), čo znamená, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je vždy už pri svojom vzniku časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave týkajúcej sa právneho inštitútu úverov (vrátane spotrebiteľských úverov) explicitné stanovenie konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov avšak absentuje; v § 502 ods. 1 prvá veta Obchodného zákonníka sa uvádza len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov. Z uvedeného dovolací súd vyvodil, že zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka či zákona o

spotrebiteľských úveroch nevyplyva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výška v prípade omeškania dlžníka s platením úveru, nie je týmito právnymi predpismi modifikovaný ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa. Z toho potom vyplýva, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplateniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje žiadny rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou, totižto dlžník už disponuje a pokiaľ svoju zmluvnú povinnosť úver splácať riadne a včas porušil, nemôže z porušenia tejto povinnosti profitovať v tom smere, že sa celkom zbaví povinnosti platiť zmluvne dohodnuté úroky a ďalej ho bude zaťažovať len povinnosť platiť úroky z omeškania, ktoré sú spravidla nižšie ako zmluvne dohodnuté úroky. Tento záver je zároveň odrazom zásady nemo turpitudinem suam allegare potest, t. j. nikto nemôže mať prospech s vlastnej nepoctivosti (protiprávneho konania). Zosplatenie je teda inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, pri realizácii, ktorého však podstata úverového vzťahu a jeho existencia stále zostáva zachovaná. Veriteľovi za poskytnuté peňažné prostriedky, ktoré aktuálne vo svojej dispozičnej sfére nemá, patrí dohodnutá odmena a záväzok dlžníka v podobe platenia tejto dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie mu k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký ako v čase jeho dojednania a veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, a to bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo. Dovolací súd sa v ďalšom zaoberal otázkou, dokedy (do ktorého momentu) je povinný dlžník platiť úroky zo spotrebiteľského úveru, ak sa s jeho plnením dostane do omeškania a veriteľ pristúpi k jeho zosplateniu. Uviedol, že pre dlžníka - spotrebiteľa je nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn., že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru, spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a odporuje ustanoveniu § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi patrí úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

15. Ešte pred prijatím tohto rozhodnutia v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR rovnako konzistentne dovolací súd rozhodoval v týchto veciach aj v ďalšej svojej rozhodovacej činnosti (porov. rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 94/2019, sp. zn. 1 Cdo 208/2019, sp. zn. 2 Cdo 263/2019, sp. zn. 3 Cdo 35/2020, sp. zn. 5 Cdo 46/2020, sp. zn. 6 Cdo 56/2020, sp. zn. 7 Cdo 111/2019, sp. zn. 8 Cdo 66/2020, sp. zn. 9 Cdo 24/2020).

16. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je možné vysloviť, že dovolanie žalobkyne z dôvodov uvedených v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b) CSP bolo dôvodné. Dovolací súd nemá žiadny relevantný dôvod sa od tohto právneho názoru v prejednávanej veci odkloniť. Namietanie nesprávneho právneho posúdenia

uplatneného nároku na zmluvný úrok aj po zosplatnení spotrebiteľského úveru bolo dôvodné.

17. Z týchto dôvodov dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním v napadnutej časti - v zamietajúcom výroku, čo do zaplattenia úrokov z úveru poskytnutého na základe zmluvy o úvere (§ 449 ods. 1 CSP) a v rozsahu zrušenia mu vrátil vec na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

18. O trovách konania (pôvodného i dovolacieho) rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 1, 3 CSP).

19. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.